

Методика планування виховної роботи

(за інтернет ресурсами)

Зміст

Введення

1. Планування виховної роботи
 - 1.1 Призначення, функції плану. Вимоги до планування
 - 1.2 Організація планування виховної роботи в школі
2. Етапи планування роботи в класному колективі
 - Висновок
 - Глосарій
 - Список використаної літератури
 - Програми

Введення

Люди завжди намагалися уникнути невизначеності свого майбутнього. Невизначеність завтрашнього дня лякала людину, породжувала в неї почуття невпевненості в собі і своїх можливостях, сковувала її фізичні та духовні сили. Людина всіляко - за допомогою наукових методів і на основі пророкувань ворожок і шаманів - прагнув раніше і прагне зараз прорватися за межі обрію дня сьогоднішнього. У своїй свідомості вона намагається передбачити і передбачати ситуацію завтрашню, щоб зробити її більш передбачуваною та керованою. Це прагнення характерне не тільки для життя людини чи людства в цілому, але і для окремих видів людської діяльності. Не випадково в «Капіталі» К. Маркс підкреслив наступне: «Бджола побудовою своїх воскових осередків осоромлює деяких людей-архітекторів. Але й найгірший архітектор від найкращої бджоли з самого початку відрізняється тим, що, перш ніж будувати осередок із воску, уже побудував її у своїй голові ».

Без передбачення і передбачення ситуації майбутнього важко цілеспрямовано й ефективно керувати педагогічним процесом. Тому і з'явилося педагогічне планування та все відповідне даному процесу різноманіття документів, які називаються планами. І зараз важко уявити життєдіяльність освітньої установи без перспективного й календарного плану роботи навчального закладу, без плану підготовки та проведення шкільного заходу. Без робочого плану керівника установи та його заступників, без плану роботи з батьками та учнівським самоврядуванням, без плану підвищення кваліфікації та професійної компетентності педагогів, без плану виховної роботи в класі і т.п.

Успішне вирішення складних і відповідальних завдань виховання багато в чому залежить від рівня підготовленості вихователів, їх педагогічної культури, від знання закономірностей, принципів і методів виховання. На сучасному етапі у виховній роботі вчителя зустрічається більше труднощів, ніж в організації навчальної діяльності школярів. Так, у педагогічній діяльності поширені труднощі при постановці та вирішенні педагогічних завдань, що виражаються в наступному: вчитель не вміє збалансувати навчальні завдання з розвиваючими і виховують, допускаючи недогляд виховних завдань; вчитель бачить кожну педагогічне завдання окремо, як не пов'язану з іншими; не бачить відстроченого результату рішення педагогічних завдань, внаслідок чого погано планує навчально-виховний процес.

Педагоги часто не усвідомлюють труднощів у педагогічній діяльності. Про це з упевненістю можна говорити, маючи на увазі діяльність з проектування навчального процесу. Так, дослідження показують, що педагоги легше будувати окремі конкретні заняття та заходи, ніж проектувати весь процес в цілому (чітко формулювати цілі, вибирати зміст, засоби впливу і перевірки досягнення мети). У цьому випадку педагоги не завжди розуміють доцільність цієї діяльності.

Результати самооцінки аналітичних, прогностичних, організаторських і комунікативних

умінь педагогами шкіл Росії показали, що близько 61% вчителів не можуть при діагностуванні особистості і колективу, 48% відчувають труднощі під час проведення індивідуальної роботи з дітьми, 62% не вміють аналізувати свою роботу, 64% вагаються при проектуванні і плануванні розвитку якостей особистості учня. Все це свідчить про недостатність вироблених конструктивних та організаторських умінь, про слабку орієнтації на вивчення індивідуальних і вікових особливостей школярів.

На початку 90-х років двадцятого століття поняття «виховання» стало набагато рідше вживатися у педагогічній лексиці. У ті роки почався дидактичний бум, в ході якого навчання повинно було витіснити виховання зі стін навчального закладу.

Актуальність дослідження. В даний час ситуація починає змінюватися. Федеральне міністерство освіти розробило і затвердило програму розвитку виховання в системі освіти Росії, з'явилося кілька наукових концепцій виховання учнівської молоді, стали частіше обговорюватися проблеми виховної діяльності на педагогічних конференціях і нарадах, зросла кількість публікацій з питань теорії та методики виховання.

Однак при всій їх цінності доводиться констатувати, що залишається багато спірних і невирішених питань, пов'язаних з недостатньою розробленістю проблеми, з різними точками зору на технології планування виховної роботи в школі. Це і зумовило вибір теми дипломного дослідження.

Об'єктом дослідження є виховна робота в школі.

Предмет дослідження - технології планування виховної роботи в школі.

Мета дослідження - теоретичне обґрунтування та апробація педагогічних умов планування виховної роботи в школі.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

1. Исследовать категории понять і форм планування виховної роботи в школі.
2. Рассмотреть основні аспекти технології колективного планування.
3. Висвітлити стан практики планування виховної роботи в школі.
4. Проаналізувати результати експериментальної роботи за технологією планування виховної роботи в школі.

Приступаючи до дослідження, ми виходимо з гіпотези, що технології планування виховної роботи в школі будуються з урахуванням індивідуальних психологічних і вікових особливостей учнів і спрямовані на виховання всебічно розвиненої особистості.

Методологічні основи дослідження: у ході дослідження використовувалася методика варіативно-модельного підходу до технології планування виховної роботи в школі, яка включає в себе такі методи і прийоми: описовий метод (прийоми спостереження, зіставлення, узагальнення), метод аналізу, метод моделювання, проектування та прогнозування педагогічних явищ і процесів.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному, системному, науковому підході до технології планування виховної роботи в школі.

Практична значимість роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані у практиці виховної роботи в сучасній загальноосвітньої школи.

Структура роботи - дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, глосарію, списку використаної літератури, додатки.

1. Планування виховної роботи

1.1 Призначення, функції плану. Вимоги до планування

Планування значною мірою зумовлює результати та ефективність системи виховної роботи. Цілеспрямоване та чітке планування допомагає педагогам уникнути багатьох помилок і негативних явищ. Обґрунтований план дозволяє намітити загальні перспективи і конкретні шляхи вирішення поставлених виховних завдань.

Як свідчить педагогічна практика, до плану нерідко відносяться лише як до адміністративного вимогу, а процес планування, на жаль, обмежується рамками складання та написання плану. При такому підході план, безсумнівно, носить формальний характер і не може бути орієнтиром у діяльності. Ефективність результатів, що досягаються і успіх будь-якої діяльності багато в чому залежать від того, наскільки грамотно ця діяльність планується.

Призначення плану - порядок педагогічну діяльність, забезпечити виконання таких вимог до педагогічного процесу, як планомірність і систематичність, керованість і наступність результатів. У самому загальному уявленні план - це документ, який вказує змістовні орієнтири діяльності, визначає її порядок, обсяг, часові межі. Він виконує наступні функції:

- Напряму, визначальну, тобто конкретні напрямки і види діяльності;
- Прогнозуючу, тобто побічно відбиває задум, представляє результати через конкретні дії;
- Координуючу, організаторську, тобто, з одного боку, відображає те, яким чином, якими засобами діяльність організується і хто є її суб'єктом і об'єктом, з іншого боку, вказує порядок діяльності, її взаємозв'язок з іншими видами, а також відображає взаємодію суб'єктів діяльності, визначає її місце і час, відповідає на питання: хто, що, коли і де має робити;
- Контрольну: по-перше, сам педагог, користуючись планом, може контролювати реалізацію поставлених цілей, по-друге, за планом легко перевірити, наскільки він відповідає дійсності, більше того, рівень і якість плану в певній мірі свідчать про професійної компетентності педагога;
- Репродуктивну (відтворюючу), тобто через будь-який проміжок часу за планом можна відновити зміст і обсяг виконаної роботи »

При грамотній організації планування план стане не формальної папером, а документом, здатним захистити педагога від необґрунтованих вимог і претензій, що доводить системний підхід до організації педагогічного процесу. Тому, перш за все, необхідно ставитися до плану як до свого робочого документу, який потрібен самому педагогу, а не адміністрації, щоб діяти не хаотично, а у відповідності зі своїм задумом, цілями, можливостями та вимогами до педагогічного процесу.

План є помічником у побудові виховної роботи, якщо відповідає низці вимог [1].

- 1) Цілеспрямованість плану, тобто плановане зміст і форми роботи, передбачає реалізацію конкретних цілей і завдань. Кожна справа, дія повинна сприяти вирішенню поставлених завдань. Залежно від мети кожна форма роботи має свою специфіку в її використанні.
- 2) План орієнтований на реалізацію потреб та інтересів дітей, на їх розвиток, що передбачає врахування пропозицій школярів і батьків при плануванні, вивчення їх ціннісних орієнтації.
- 3) План - це результат спільної творчості педагогів, учнів, батьків.
- 4) План роботи передбачає зв'язок виховного процесу з життям суспільства, практичною діяльністю дітей, що означає:
 - а) створення умов для застосування школярами на практиці знань, отриманих на уроці, в позаурочний час;
 - б) відображення основних подій країни в житті колективу;
 - в) включення дітей в активну діяльність, перетворення навколишнього середовища,
- 5) Орієнтація на комплексний характер планів, що передбачає:
 - а) різноманітність змісту і форм роботи, спрямованих на розвиток різноманітних інтересів

і здібностей дітей;

б) позитивний вплив на різні сторони, властивості особистості;

в) включення школярів у різні види діяльності;

г) цілісність впливу на свідомість, почуття, поведінка дітей.

б) План передбачає створення умов для вибору учнями різних видів, форм діяльності, своєї позиції у планованій роботі.

7) При плануванні необхідно забезпечити наступність змісту та форм діяльності: виключити невиправдане дублювання, враховувати попередній досвід, бачити перспективи в роботі.

8) Конкретність і доцільність плану, обґрунтованість планованої роботи, що передбачає врахування особливостей кожного учнівського та педагогічного колективу, рівня їх розвитку, традицій, що склалися, педагогічну обґрунтованість планованої роботи відповідно до завдань колективу.

9) Реальність і розумна насиченість плану.

Загальний хід будь-якого планування можна представити трьома етапами:

- Складання педагогами проекту плану (його контурів);

- Колективне планування (апробація, коректування, перевірка задумів педагога, збір пропозицій, ідей учнів, батьків);

- Внесення педагогом коректив у початкові задуми, проект плану з урахуванням результатів колективного планування; остаточне оформлення плану виховної роботи.

При плануванні виховної роботи необхідно враховувати:

- Результати виховної роботи та висновки, отримані в ході аналізу;

- Виховні та організаційно-педагогічні завдання;

- Матеріали, поради та рекомендації педагогічної та методичної літератури з виховної роботи;

- Передовий досвід країни, міста, школи;

- Можливості батьків, громадськості;

- Виховний потенціал соціального оточення школи, підприємств, культурних установ;

- Традиційні свята навчального року;

- Події, факти, пов'язані з життям країни, міста, села;

- Події, дати, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей;

- Традиції школи;

- Справи проводяться найближчими культурними установами;

- Пропозиції педагогів, учнів, батьків,

Види і структура планів

Плани з утримання, структура, формою дуже різноманітні. Головне - вони повинні допомагати в організації виховної роботи, бути зручними для користування, бути робочими, а не формальними документами,

У практиці складаються самі різні плани, їх можна класифікувати за різними підставами [2].

1) *За охопленням змісту:*

- Комплексний (загальний) план: планується діяльність в усіх її напрямках та видах.

Наприклад, план виховної роботи планується педагогом з дитячим колективом;

- Тематичний план: планується один напрям або вид діяльності, Приміром, плани роботи з батьками, план профорієнтації та інші,

- Предметний (конкретний) план: планується одне конкретну справу. План конференції,; план підготовки і проведення класного години і т. д,

2) *За тривалістю планованого періоду:*

- Довгостроковий (перспективний): план на тривалий період часу (рік і більше). План роботи установи на рік, план профорієнтаційної роботи з учнями старших класів (на 2 роки);

- Етапний (періодичний); план: це план середньої перспективи, коли планується якийсь

певний етап далекої перспективи (чверть, півріччя);

- Короткостроковий: план найближчої перспективи, коли планується досить короткий відрізок часу (частина етапу, періоду), Приміром, план роботи на місяць, на тиждень, її декаду;

- Оперативний: плануються конкретні найближчі дії. Найбільш поширений план дня.

Перераховані види планів тісно взаємопов'язані: кожний наступний конкретизує, уточнює, коригує попередній.

3) *В залежності від суб'єкта планування*

- Індивідуальний планує одна людина;

- Колективний: планувати може великий колектив, частина колективу, група. Педагог може організувати колективне планування в дитячому об'єднанні. Колективний або індивідуальний підхід до планування може розглядатися і як спосіб його здійснення, тому при виборі індивідуального або колективного способу планування треба обов'язково пам'ятати про те, що суб'єкт планування повинен бути той же, що і суб'єкт реалізації плану. Практика ж показує, що одним з частих протиріч у педагогічному процесі є невідповідність між тим, хто планував, і тим, хто буде брати участь у реалізації плану,

4) *За масштабом планування*

- Загальношкільні плани, які передбачають участь у планованій роботі дітей різних класів, педагогів, батьків (план роботи учнівського колективу, план виховної роботи школи, план загальношкільного справи);

- Плани первинних колективів (план роботи класного колективу, клубного колективу).

Необхідно розрізнити плани роботи педагогічного колективу, спільні плани педагогів і учнів, а також плани самих дітей »Природно, що всі плани взаємопов'язані. Так, план роботи педагогів складається з урахуванням тих справ, які визначені дітьми, У плані педагогічного колективу відображена позиція вчителів по відношенню до цих справ або роль у їх підготовці: допомога, консультація для організаторів справи, методична робота з активом дітей »

Вивчення практичного досвіду показало, що в шкільному колективі складаються такі плани з виховної роботи:

- Перспективний план, розділ річного плану роботи школи «Виховна позанавчальна робота з учнівським колективом» (основний офіційний документ, яким керуються класні колективи, всі об'єднання учнів: гуртки, секції, клуби, товариства, штаби, поради і т. п.);

- Календарні плани виховної роботи з учнівським колективом на чверть або місяць, на півріччя (плани-сітки, зручні для роботи і коригування);

- План методичної роботи з вчителями з питань виховання школярів;

- План контролю за організацією та результатами виховної роботи?

- Плани клубів, штабів, рад, музеїв та інших шкільних об'єднань;

- Перспективні плани роботи за напрямками виховання на кілька років (3, 5,10), наприклад, по естетичному вихованню чи моральному освіті;

- Плани підготовки і проведення загальношкільних справ.

У класному колективі найчастіше складають:

- План виховної роботи класного керівника (на чверть, півріччя, рік);

- План учнівського колективу;

- План роботи колективу з найважливішого напрямку на певний період (місяць, рік, кілька років), наприклад пошукова робота, робота з молодшими;

- План підготовки та проведення справи в колективі;

- План роботи творчого об'єднання, груп.

Основними і найбільш поширеними в практиці є: розділ річного плану «Позаучбова виховна робота з учнівським колективом» і план класного керівника.

Можна запропонувати наступну зразкову структуру розділу річного плану «Позаучбова виховна робота з учнівським колективом»:

1. Аналіз виховної роботи школи за минулий навчальний рік, в якому доцільно відобразити наступне:

а) результати виховної роботи (рівень вихованості, соціальності учнів, їх професійної орієнтованості, конкурентоспроможності);

б) характеристика змін, що відбулися в загальношкільному колективі (розвиток структури, відносин між учасниками педагогічного процесу, зміцнення зв'язків і традицій);

в) реалізація поставлених виховних завдань (які завдання вирішені і як, що і як вплинуло на їх рішення, причини невиконання запланованого);

г) аналіз проробленої роботи на пріоритетних напрямках роботи школи, результати та організація діяльності, досягнення, недоліки та їх причини.

2. Завдання виховної роботи на новий навчальний рік, до визначення, формулювання яких пред'являються наступні вимоги:

- Вони витікають з аналізу роботи;

- Завдання на новий навчальний рік відрізняються від завдань попереднього року;

- Вони конкретні і реальні для виконання;

- Завдання охоплюють всю плановану роботу з учнями;

- Вони враховуються при плануванні методичної роботи, контролю за виховною роботою та складанні всіх інших планів у шкільному та первинних колективах.

3. Зміст і форми роботи з учнівським колективом.

Цей розділ може мати різну структуру. У ньому доцільно виділити кілька підрозділів, взявши за основу напрямки роботи, види діяльності або завдання виховної роботи (наприклад, див. табл.1 Додаток).

Доцільна і використовується в практиці така структура плану, яка передбачає планування роботи не тільки з учнями, але також з педагогами та батьками (наприклад, див. табл. 2 Додаток).

Поряд з планами педагогів важливо складати і план учнівського колективу, школи, який доступний для знайомства і використання всіма дітьми.

Важливо, щоб структура плану дозволяла бачити цілі і завдання роботи, поточні та перспективні справи, вносити корективи і зміни, а також відбивала взаємодія учасників педагогічного процесу.

Структура і форма плану класного керівника можуть бути різноманітними, головне, щоб вони були зручні для роботи та оперативної коригування.

Може бути запропонована наступна структура плану:

1. Аналіз виховної роботи у класі за минулий період.

2. Завдання виховної роботи на новий навчальний рік.

3. Робота з колективом учнів.

4. Взаємодія з педагогічним колективом.

5. Робота з сім'єю, громадськістю.

Загальноприйнятою форми і структури плану виховної роботи класного керівника не може бути. Педагогу необхідно творчо підійти до складання плану, враховуючи особливості класного колективу, умови школи, а також досвід своєї роботи. У практиці існує кілька варіантів форм планів, кожна з яких володіє певними перевагами і недоліками.

Дана форма передбачає з'єднання в собі перспективного, календарного та поточного планування. При оформленні плану в зошиті на кожного тижня відводиться один розворот аркуша. Це дозволяє передбачити основні справи на весь рік і в той же час вносити по ходу роботи доповнення та зміни.

Доцільно складання плану індивідуальної роботи з учнями, що можливо, якщо класний вихователь є звільненим від навчальної роботи, займає повну ставку педагога і має час для цілеспрямованої роботи з кожною дитиною.

Приступаючи до планування, необхідно пам'ятати про те, що цей процес тривалий, не

закінчується написанням річного плану, а триває протягом року. Тільки при такому підході план допоможе керувати діяльністю. Планування, навіть якщо здійснюється колективно, - процес індивідуального осмислення своєї діяльності і творчого її конструювання, оскільки неможливо результативно організувати діяльність по чужих програмах і планах. Планувати можна по-різному, виходячи з різних особливостей, які впливають на цей процес [3]

1.2 Організація планування виховної роботи в школі

Загальний алгоритм будь-якого планування педагога можна представити наступним чином:

1 крок - визначення предмета планування. Спочатку треба відповісти на запитання: що необхідно спланувати (всю діяльність, якийсь напрямок, конкретну справу)?

2 крок - визначення тимчасового періоду: який період часу необхідно спланувати (рік, чверть, місяць і т. д.).

3 крок - структурування предмета планування. Те, що планується, необхідно розділити на можливі складові частини (виділити напрямки або види діяльності, вичленувати змістовні і тематичні блоки), тобто як би представити ідеальний образ планованого, а потім відібрати потрібне і реальне. Для того щоб спланувати роботу на рік, потрібно продумати, з чого вся діяльність буде складатися, і виділити всі можливі напрямки і види: навчальний процес, внеучебну діяльність, діагностику результатів і колективу, роботу з батьками, взаємодія з іншими педагогами та колективами і т. д. Якщо необхідно спланувати заняття, тоді потрібно представити, з яких спільних блоків може складатися будь-яке заняття, тобто скласти набір (як можна більш широкий) різноманітних блоків. Структурування допомагає зробити план реалістичним, відібрати найбільш ефективні засоби і способи роботи, уникнути глобальності і розпливчастості.

4 крок - аналіз результатів та наявного стану (колективу, діяльності, підрозділи, установи і т. д.).

Структурування допоможе відповісти на питання: яка інформація, які знання необхідні, щоб спланувати свою роботу? Приміром, щоб спланувати виховний процес, необхідно знати вік учнів, їхній рівень, соціальний стан, інтереси, здібності, індивідуальні особливості. Необхідно знати умови, в яких педагог буде працювати, специфіку установи та освітнього процесу; крім того педагог повинен усвідомлювати свій власний професійний рівень. На даному етапі планує свою діяльність повинен визначити напрямки аналізу і здійснити його.

По суті, аналіз не є кроком у плануванні, це самостійний вид педагогічної діяльності, який також спеціально планується і організується, як і інші. Аналіз готує базу для планування всієї діяльності і передбачає планування.

5 крок - узагальнення результатів аналізу. Це логічне завершення попереднього кроку, в результаті якого повинен скластися образ діяльності, її особливостей, тобто визначається база даних - відправна точка для моделювання діяльності.

6 крок - цілепокладання. Саме при цілепокладанні здійснюється початковий прогноз результатів: заради чого, на що працювати, що хотілося б отримати в результаті.

7 крок - колективне планування, яке передбачає включення в процес спільного пошуку ідей, пропозицій всіх, хто причетний до планованої роботи.

8 крок - вибір засобів досягнення поставлених цілей, розв'язання завдань, способів відстеження та оцінки результатів. На даному етапі відбираються зміст, методи, технології, що дозволяють вирішити поставлені завдання; визначаються взаємозв'язку з тими, хто може допомогти в досягненні результатів. Прогноз триває, результати уточнюються, конкретизуються, вибираються способи їх контролю та оцінки.

9 крок - розподіл подій у часі. У залежності від того, який відрізок часу планується, визначаються етапи, періоди, дати; вибудовується логіка справ і подій.

10 крок - оформлення (написання) плану. Досвідчені педагоги та керівники планують відразу на папері і «начисто». Але детально, логічно, точно, коротко, конкретно можна

викласти свої дії на папері тільки тоді, коли вони осмислені. Тому не слід з легкістю вибирати форму і тут же її заповнювати.

Загальний алгоритм планування підходить для будь-якого виду діяльності, для будь-якого типу плану, для будь-якого відрізка часу. Для того щоб отримати задуманий результат, процес планування повинен бути безперервним, систематичним, тоді викладений алгоритм повториться кілька разів: при перспективному плануванні (на рік і більше), при періодичному плануванні (на чверть, півріччя), при короткостроковому (на місяць і менше), при оперативному, поточному (плануванні дня, конкретної справи).

Для цього необхідно визначити систематичність аналізу та планування конкретно по термінах і закласти ці види діяльності в план (як би «планування планування»),

По суті, планування є процес моделювання своєї діяльності на певний період часу (або якогось напрямку, виду діяльності), коли педагог представляє подумки модель своєї роботи: змістовну, організаційну, структурну. Тому всі кроки можна об'єднати в кілька етапів планування:

- 1) підготовчий: визначення предмета і відрізка часу, структурування предмета;
- 2) аналітичний: аналіз результатів та наявного досвіду, діагностика, узагальнення результатів аналізу;
- 3) моделюючий: цілепокладання, колективне планування, вибір змісту і засобів, прогноз результатів, розподіл подій у часі;
- 4) заключний (оформлювальний): вибір структури плану і його оформлення.

Звичайно ж, у різних ситуаціях загальний алгоритм може варіюватися: звужуватися, розширюватися, деталізуватися. Це залежить, перш за все, від того, хто планує (досвід, знання, вміння, рівень), і від умов, в яких протікає процес планування (наприклад, є жорсткі адміністративні вимоги до форм планів, до їх змісту і т. д.). Наприклад, педагог-новачок: він до кінця не знає специфіки установи, освітнього процесу в ньому; не знає, які діти до нього прийдуть займатися, і т. д. Природно, що йому важко буде структурувати предмет планування, навіть складно його визначити. Отже, спочатку значний час у нього займуть підготовчий і аналітичний етапи, а потім всі інші, коли він вивчить специфіку заснування та діяльності, їх умови, збере всю необхідну інформацію.

План-важлива передумова успіху у вихованні школярів у тому випадку, коли він є підсумком колективного спільної творчості, пошуку педагогів і учнів, коли в основі процесу планування лежить тісна взаємодія, зацікавлена співпраця вихователів і вихованців, старших і молодших.

У процесі планування педагогічний та учнівський колективи знаходяться в нерівних положеннях. На їх відносинах істотно позначаються відмінності соціального *статусу* і життєвого досвіду, неоднаковий рівень підготовленості до планування. Цим обумовлена керівна роль педагогів (у прихованій або відкритій формі).

Педагогічний колектив забезпечує реалізацію вищевикладених вимог до планування, без яких не може правильно і цілеспрямовано здійснюватися планування і врахувати які не завжди можуть самі школярі. Педагоги здатні передбачати далекі перспективи і магістральні шляхи розвитку системи виховної роботи, врахувати можливості батьків і громадськості, зміни, які очікуються в оточенні школи. Вони продумують координацію зусиль педагогічного та учнівського колективів у досягненні поставлених завдань.

Педагоги допомагають школярам ознайомитися з передовим досвідом роботи школи, району, міста, країни, передбачають збереження та розвиток традицій у колективі, надають планом і планування ідейну спрямованість [4].

Керівна роль педагогів у процесі планування не означає, що дітям відведено пасивну роль виконавців. У міру розвитку колективу та учнів частина організаторських функцій передається активу школярів, органам самоврядування дітей; інформація, отримана від школярів, часто є визначальною при висуванні перспектив, виборі змісту і форм роботи, вносить суттєві корективи у задуми педагогів, так як всі виховні впливи повинні бути зорієнтовані на дітей - враховувати і розвивати їх потреби та інтереси.

У процесі планування педагоги та учні виявляють і вдосконалюють своє уявлення про зміст діяльності, краще пізнають один одного, що є найважливішою умовою їх подальшої взаємодії та співпраці. Дорослим важче будувати взаємини з дітьми, якщо відсутня або неправильно організовується їх спільна робота при плануванні. При педагогічно грамотному взаємодії створюються сприятливі умови для прояву та формування в учнів активної позиції в реалізації наміченого. Діти набувають аналітичні, конструктивні організаторські вміння і навички, вчать відповідальності та самостійності у прийнятті та виконанні планів.

Необхідність і важливість взаємодії педагогів і учнів у процесі планування зумовлені також тим, що знання та досвід дорослих доповнюються нестандартністю, оригінальністю рішень дітей,

Залежно від умов взаємодія педагогічного та учнівського колективів в процесі планування виховної роботи може проходити на декількох рівнях:

1 рівень - педагоги залучають учнів до планування;

2 рівень - спільне планування педагогів і дітей;

3 рівень - педагоги допомагають школярам у плануванні. На всіх рівнях взаємодія передбачає участь дітей (з різним ступенем активності) в аналізі виховної роботи, висунення завдань, добірї змісту та форм роботи, обговоренні планів.

Характер і рівень взаємодії педагогів і учнів залежать від багатьох обставин. Відзначимо найбільш істотні з них.

Перш за все, позиції педагогів, можливості участі дітей у плануванні змінюються з віком учнів. Досвід показує, що в плануванні колективної діяльності можуть брати участь діти з першого року навчання в школі. Володіння правильною методикою дозволяє вчителю спочатку залучити дітей до обговорення плану зрозумілого і цікавого справи, а до третього класу під керівництвом педагога школярі здатні спланувати комплекс взаємопов'язаних справ на певний період. Головне завдання педагогів початкової школи - розвинути у дітей інтерес і потребу до колективного пошуку, навчити їх спільної роботи в процесі планування. Поступово від класу до класу вплив педагогів стає більш прихованим. Організатором планування стає актив школярів, спочатку підготовлений і що направляє вчителем, а потім чинний самостійно. У старших класах педагоги в основному є учасниками роботи або радниками. Старшокласники стають організаторами планування в різновікових молодших класах.

Однак у практиці можливі ситуації, коли учні старших класів нездатні організувати планування навіть конкретних справ. Отже, характер і рівень взаємодії педагогів і школярів в процесі планування істотно залежать не тільки від вікових можливостей дітей, але і від попереднього досвіду школярів, рівня їх підготовленості до самостійних дій, складності, ступеня новизни майбутньої справи або проблеми, яку треба буде вирішувати.

Так, один з ефективних прийомів включення дітей у планування, коли в учнів немає досвіду роботи на якому-небудь напрямку або для них характерний низький рівень самостійності, - вибір рішення з кількох варіантів, запропонованих дорослими. З накопиченням досвіду роботи школярам не потрібні зразки педагогів, так як діти їх знаходять або створюють самі. Отже, змінюється і роль педагога: від автора, творця можливих варіантів, до опонента планів, що з'явилися в процесі колективного пошуку дітей.

На взаємини педагогів і дітей в процесі планування впливає морально-психологічний клімат колективу, громадську думку, норми поведінки, прийняті в колективі, емоційний настрій дітей.

У шкільному колективі функціонують різні колективи та об'єднання дітей: класи, поради, клуби, гуртки. Кожен колектив відрізняється характером входження в нього школярів. По-різному будуються відносини дорослих і дітей у цих колективах, взаємодія педагогів і учнів у процесі планування. Так, при плануванні роботи, справ в учнівському колективі педагог може бути безпосереднім організатором, активним учасником, ведучим цієї

колективної діяльності, тобто залежно від умов допустимі всі рівні взаємодії педагогів і дітей в процесі планування. У клубі школярі самі планують свою роботу і справи, а педагоги приховано, непомітно направляють цей процес: виступають в якості порадників, помічників, а в період підготовки до планування ненав'язливо проводять свої ідеї через актив. У цьому випадку правомірно орієнтуватися на третій рівень взаємодії педагогів і дітей в процесі планування.

Зміст, форми, методи, характер взаємодії дорослих і школярів залежать від виду планування. Можливості масового і активної участі дітей, роль педагогів, рівень взаємодії педагогів і школярів відрізняються при плануванні перспективному (в основному 1-й рівень взаємодії) і поточному (можливі всі рівні), в шкільному колективі та первинному при плануванні роботи на якому-небудь напрямку або конкретної справи.

Якщо говорити про загальношкільному колективі, то на рівень і характер взаємодії дорослих і дітей у процесі планування впливає наповнюваність і кількість класів у школі. Так, розвиток взаємодії успішніше здійснюється в умовах нечисленної школи. Тут легше, як показує практика, забезпечити співпрацю всіх дорослих і дітей, старших і молодших в процесі перспективного та поточного планування роботи школи, конкретних загальношкільних справ.

Різноманіття ситуацій, що виникають при плануванні, умов, обставин, що впливають на характер взаємодії дорослих і дітей, вимагає від педагогів високого рівня педагогічної майстерності, а також знання і володіння методикою організації взаємодії педагогів і школярів в процесі планування.

Підсумок, показник ефективності успіху цієї взаємодії можна коротко сформулювати так: школярі включили в план те, що їм хотілося, але не захотіли вони саме того, що вважали за доцільне педагоги.

Можна запропонувати педагогам наступні способи проведення своїх задумів, ідей у процесі планування:

- а) попередня роз'яснювальна та підготовча робота з лідерами, авторитетними в колективі учнями, з якими проговорюються можливі варіанти ідей і задумів;
- б) виступ перед учасниками планування учня чи дорослого, який був учасником чи очевидцем важливою для колективу ідеї, форми роботи;
- в) організація відвідування, зустрічі з колективом, де апробовано, реалізується необхідна і педагогічно доцільна ідея;
- г) створення проблемної ситуації, яка виводить дітей, батьків на потрібне рішення, необхідну для колективу ідею;
- д) вибір варіанта, ідеї, форми, засоби з декількох запропонованих та обґрунтованих педагогом;
- е) включення (впровадження) педагога у роботу творчих пошукових груп «на рівних»;
- ж) конкурс на кращу пропозицію до плану, створення «банку ідей», коли педагог може внести і свою ідею як рядовий учасник пошуку;
- з) узагальнення та інтеграція педагогом ідей, висловлених дітьми, батьками, коли педагог ненав'язливо включає і свою ідею в узагальнений варіант;
- і) підказують, проблемні питання в ході обговорення плану;
- к) проведення «акта добровольців» з організації будь-якого справи, після чого добровольці стають провідниками ідей в колективі;
- л) читання і обговорення літератури, яка може підказати потрібну ідею, задум;
- м) аналіз справи, в ході якого при відповідних акцентах і спеціально поставлених питаннях учні і батьки виходять на потрібну ідею.

Процес колективного планування виховної роботи в школі на навчальний рік можна представити наступними етапами.

1 етап - аналіз досвіду роботи, осмислення його результатів, того, що досягнуто в розвитку особистості і колективу. На цьому етапі можна виділити дві стадії: збір інформації та її обробка.

2 етап - визначення та формулювання виховних завдань. Він нерозривно пов'язаний з першим, так як в ході аналітичної роботи визначаються і остаточно формулюються завдання. У ряді шкіл на збір представників класних колективів організується колективна «мозкова атака» з аналізу роботи та формулюванні завдань шкільного колективу на наступний рік. Дуже важливо на даному етапі, щоб завдання виховної роботи, що стоять перед педагогами, трансформувалися в завдання всього учнівського колективу.

3 етап - колективний пошук корисних справ, правильних дій, які можуть забезпечити досягнення позитивних результатів, виконання наміченого. Пошук справ проводиться на різних рівнях і напрямках: загальношкільні (ключові) справи; зміст і форми роботи клубів, штабів, гуртків; шкільні свята та об'єкти повсякденної турботи; справи на радість собі та іншим. Використовують такі прийоми залучення всіх членів колективу до пошуку: «розвідка» корисних справ, конкурс на кращу пропозицію до плану, «скарбничка» пропозицій, аукціон ідей, знайомство з досвідом інших шкіл, огляд цікавих справ колективів, анкетування та ін

Головна турбота - направити школярів на пошук потрібних і корисних справ, які відповідають поставленим завданням, підказати такі справи. У ході пошуку педагоги допомагають дітям відібрати найважливіші справи, спонукають школярів до осмислення доцільності своїх пропозицій для колективу, інших людей, задаючи питання: чому? що це дасть? кому принесемо користь?

Дорослі регулюють відносини між пошуковими групами, допомагають кожному школяреві проявити себе, відчутти свій внесок у народження колективного плану.

Учні, педагоги, батьки беруть участь перш за все у визначенні головних, ключових справ, в пошуку яких об'єднуються зусилля всіх. Ці справи виявляються під час колективного планування на зборі активу, де учні висувують не тільки свої пропозиції, але і виражають інтереси первинних колективів і об'єднань, будучи їх представниками.

Обговорюються також перспективи на різних напрямках роботи школи, в клубах, штабах, гуртках. Зразкові питання для такого колективного обговорення: головні завдання в роботі на наступний рік; пропозиції щодо участі об'єднання в ключових справах шкільного колективу; співпрацю з іншими колективами та об'єднаннями; справи для молодших школярів, на користь оточуючим людям; зміст і форми роботи в об'єднанні.

Перші три етапи колективного планування можуть бути організовані у формі Дня творчості і пошуку.

4 етап - відбір змісту і форм роботи, узагальнення пропозицій членів колективу та складання проекту плану виховної роботи. Доцільно оформити проект у вигляді план-сітки, щоб легше було уявити завантаженість плану, розподіл справ за часом. Така форма зручна і для ознайомлення з проектом інших членів колективу. Складають план педагоги під керівництвом заступника директора школи, залучаючи актив учнів, погоджуючи з ними організаційні питання.

5 етап - обговорення та затвердження плану виховної роботи з учнівським колективом на педраді.

6 етап - складання планів, які забезпечують виконання поставлених завдань в галузі виховання школярів та реалізації наміченої роботи з учнівським колективом. Це план методичної роботи з учителями, навчання учнівського активу, план контролю за виховною роботою, плани нарад, зборів, педрад і т. д. У створенні таких планів беруть участь всі члени педагогічного колективу, активу учнів.

7 етап - обговорення та затвердження плану роботи учнівського колективу на зборі (зборах) всіх дітей або конференції за участю представників первинних колективів.

8 етап - планування у первинних колективах з урахуванням загальношкільного плану. Відзначимо, що виділення цих етапів вельми умовно. У реальній практиці деякі з них збігаються, тісно взаємопов'язані і супроводжують один одного. Процес планування виховної роботи на навчальний рік протікає в період з березня - квітня до кінця вересня. Планування виховної роботи в школі тісно взаємопов'язане з плануванням у класних

колективах.

2. Етапи планування роботи в класному колективі

Приблизні етапи планування виховної роботи в класному колективі на навчальний рік можна представити таким чином.

1. Колективний аналіз виховної діяльності класу з залученням батьків, всіх учнів та визначення завдань на наступний рік - квітень - травень

2. Складання аналізу виховної роботи класним керівником і формулювання завдань виховання - початок червня.

3. Складання попереднього варіанту плану виховної роботи з урахуванням виховних та організаційно-педагогічних завдань - червень.

4. Колективне планування виховної роботи в учнівському і батьківському колективі, організоване класним керівником, - 1-3-й тиждень вересня.

4.1. Знайомство учнів з подіями в країні в черговому році, досвідом і формами участі дітей у різних справах, огляд подій шкільного життя.

4.2. Збір пропозицій до плану роботи:

- Пошук корисних справ творчими групами (справи для нас самих, для згуртування колективу; справи для молодших, у співдружності з молодшими; справи на користь оточуючим людям, для школи; спільні справи з батьками);

- Конкурс на кращу пропозицію справи на користь і радість оточуючим людям за результатами «розвідки» корисних справ;

анкетування (які справи минулого року особливо сподобалися і чому? Які справи згуртують, сдружат наш колектив? Кому і як може принести користь, радість наш колектив?);

- Пропозиції відповідальних за конкретні ділянки роботи колективу.

4.3. Визначення або уточнення тематики класних виховних годин, запропонованих класним керівником (анкета, колективне обговорення).

4.4. Гра «Інтерес». Етапи гри:

а) пропонується написати на листочках перелік своїх захоплень, улюблених занять;

б) діти по черзі виходять до дошки і фіксують свої захоплення; складається список улюблених занять учнів класу;

в) учні добровільно об'єднуються в групи з урахуванням цих захоплень і готують подання групи (реклама свого улюбленого заняття);

г) кожна група складає план справ? дій з метою пропаганди свого захоплення і залучення до цього виду заняття однокласників, учнів інших класів і молодших школярів;

д) групи захищають свої проекти, плани, йде обговорення пропозицій групи і відбір ідей до плану роботи класного колективу.

4.5. Обговорення змісту, форм роботи з батьками та дітьми на батьківських зборах.

4.6. Обробка пропозицій дітей і батьків класним керівником, активом школярів та батьків,

4.7. Обговорення виховних завдань, складання проекту плану на зборі активу батьків і учнів.

4.8. Знайомство з проектом плану всього колективу.

4.9. Збір-старт з планування роботи колективу:

- Повідомлення про виконану роботу зі збору пропозицій до плану, про участь школярів у пошуку справ? Відборі цих справ активом класу;

- Колективне обговорення виховних завдань на новий рік (актив обґрунтовує свій варіант завдань колективу, йде обговорення цього варіанта по групах і виробляється рішення);

- Обговорення проекту плану на чверть (півріччя): заслуховуються думки груп про доцільність планів в цілому, про головні справи колективу, уточнюється відповідність їх завданням колективу, обговорюється участь у загальношкільних справах, виробляється рішення;

- Вибір відповідальних за проведення справ;

- Вибори ради справи для підготовки найближчого колективного справи.
Рекомендації по колективному планування представлені в узагальненому варіанті.
Дотримання етапів, постановка питань, сфери пошуку, методичні прийоми істотно залежать від віку і досвіду учнів.

Доцільно організувати спільну роботу дітей і батьків на етапі планування, тому можливе проведення загального збору батьків і учнів з обговорення спільного плану.

5. Складання плану класного керівника, конкретизація його попереднього варіанту, внесення коректив з урахуванням матеріалів колективного планування, плану учнівського колективу.

Схематично процес планування в школі та класних колективах представлений в таблиці 3 (див. Додаток).

Висновок

Виховна робота класного керівника - робота творча. Успіх її залежить від педагогічної майстерності вихователя, від знання їм індивідуальних особливостей своїх вихованців, від виховних і педагогічних завдань колективу. План - це засіб підвищення якості виховної роботи класного керівника (вихователя). Він має бути глибоким за змістом, коротким і конкретним за змістом. Діяльність класного керівника не повинна зводитися до роботи «заради плану». Головна мета діяльності - надати оперативну допомогу дітям у вирішенні їхніх індивідуальних проблем, пов'язаних з фізичним і психічним здоров'ям, соціальним та економічним становищем, успішним просуванням у навчанні, у прийнятті шкільних правил, з їх самовизначенням у житті.

Робота над планом починається з визначення основних завдань виховного процесу; він складається з урахуванням віку учнів і відображає різні напрямки діяльності класного керівника.

Форма плану може бути самою різною, скласти її можна на чверть, півріччя, рік ... Щоб план був «живим», «дієвим», бажано робити відмітки про виконання наміченого, вносити зміни та доповнення.

Проведене дослідження технологій планування виховної роботи в школі приводить нас до наступних висновків:

Планування дозволяє значно зменшити частку невизначеності в розвитку педагогічної ситуації, забезпечити наступність сьогоденних і завтрашніх дій, а також упорядкувати протікання процесів навчання і виховання школярів.

Технологія планування повинна враховувати, що клас - це «живий» організм, в якому змінюються інтереси, потреби, ціннісні установки дітей і дорослих, коректуються міжособистісні емоційно-психологічні та ділові відносини, з'являються нові контакти з навколишнім соціальним і природним середовищем. Тому основною умовою складання плану є його орієнтація на вікові та психічні особливості учнів того чи іншого класу, а також на бажання та можливості дітей.

Складність і багатогранність роботи класного керівника обумовлюють необхідність її глибокого аналізу та продуманого планування.

При плануванні виховної роботи класний керівник повинен виходити з таких положень:

- Передбачити різноманітні заходи та види робіт, які сприяли б всебічному розвитку учнів;
- Включати вихованців у діяльність (пізнавальну, патріотичну, трудову, художньо-естетичну, спортивно-оздоровчу);
- Система позакласної виховної роботи повинна бути підпорядкована організації, виховання та розвитку учнівського колективу;
- Виділити ту або іншу провідну виховне завдання і намітити заходи щодо її вирішення;
- План повинен містити положення, спрямовані на узгодженість виховних зусиль класного керівника, вчителів, які працюють у класі, і батьків.

Вибір варіанту плану залежить:

- Від теоретичних уявлень учителя про сутність, закономірності і ролі виховання у

розвитку особистості дитини;

- Від сформованих у педагогічному колективі школи традицій планування й організації виховної діяльності;

- Від особистого і чужого педагогічного досвіду класного наставника.

- Від вікових та психологічних особливостей учнів.

Зазначені положення враховуються при визначенні мети і завдань, етапів і передбачуваних результатів планованої виховної діяльності.

Розвиток повноцінної особистості неможливе без залучення її в різні види діяльності, тому виховна робота в школі повинна бути спрямована на формування взаємовідносин із суспільством, оточуючими людьми, однолітками, природою і з самим собою. Отже, при плануванні виховної роботи основними напрямками повинні бути відвідування музеїв, пам'ятників архітектури, різні форми взаємодії між дітьми (конкурси, змагання, ігри).

Колективна форма виховної роботи повинна складатися з бажань і можливостей кожного члена класу. Це визначило основна вимога до технології планування виховної роботи - орієнтація на індивідуальні особливості дитини, що зумовило включення до технології планування таких дій педагога, як аналіз, діагностику, моделювання, прогнозування.

Виховна робота в школі, в класі здійснюється через зміст освіти, але не менш важливе значення має позакласна та позашкільна педагогічна робота. Аналіз педагогічної практики свідчить про те, що в багатьох школах керівники та вчителі відчувають труднощі в плануванні виховної роботи.

Глосарій

№ п / п	Нове поняття	Зміст
1	2	3
1	<u>Виховна система в школі</u>	сукупність взаємопов'язаних компонентів, що складають цілісну соціально-педагогічну структуру школи і виступаючу потужним і постійно діючим фактором виховання. Включає в себе, як правило: систему шкільних традицій, ритуалів, свят; систему роботи класних <u>керівників</u> ; систему роботи з батьками; систему шкільного самоврядування.
2	Індивідуальна робота з батьками	дозволяє <u>встановити</u> безпосередній контакт з кожним членом сім'ї вчителя, домогтися більшого взаєморозуміння в пошуку шляхів розвивального впливу на <u>особистість</u> дитини
3	<u>Індивідуальна робота з учнями</u>	Його наявність у плані пов'язано з турботою класного керівника про створення в класі добродійної середовища для формування особистості кожної дитини, з педагогічним проектуванням і забезпеченням індивідуальної траєкторії розвитку учнів, з пошуком найбільш ефективних прийомів і методів виховного впливу на кожного вихованця
4	Методи виховання	суспільно обумовлені способи доцільного взаємодії між дорослими та дітьми, що сприяють організації дитячого життя, діяльності, відносин, <u>спілкування</u> , стимулюючі їх активність і регулюють поведінку. <u>Вибір</u> методів виховання залежить від мети виховання, провідного типу діяльності, змісту і закономірностей виховання, конкретних завдань і умов їх реалізації, вікових, індивідуальних, статевих особливостей вихованців, індивідуальних особливостей вихователя.
5	Морально-	- Найбільш цілісна <u>психологічна</u> характеристика групи,

	психологічний клімат	яка пов'язана з особливостями відображення групою окремих об'єктів (явищ, процесів), що мають безпосереднє відношення до спільної групової діяльності.
6	педагог	Людина, яка <u>професійно</u> займається викладацькою та виховною роботою
7	планування	то вид діяльності, пов'язаний з постановкою цілей, завдань і дій у майбутньому
8	Збір-старт	це збори всіх учнів класу, де дається старт розвідки справ і друзів.
9	<u>Навчальний план</u>	нормативний документ, що визначає <u>склад</u> навчальних предметів, що вивчаються в даному навчальному закладі, їх розподіл по роках навчання, тижневе і річне кількість часу. Відведеного на кожний навчальний предмет, і в зв'язку з цим - структуру навчального року.
10	цілепокладання	практичне осмислення своєї діяльності людиною з точки зору формування (постановки) цілей та їх реалізації (досягнення) найбільш економічними (рентабельними) засобами. Часто розуміється як ефективне <u>управління</u> тимчасовим <u>ресурсом</u> , обумовленим діяльністю людини, або як процес вибору однієї або кількох цілей з встановленням параметрів допустимих відхилень для здійснення ідеї.

Список використаної літератури

- А-н С. П. План роботи класного керівника // Класний керівник 2000. № 2.
- Байбородова Л.В., Рожков М.І. Виховний процес у сучасній школі: Учеб. посібник. Ярославль, 2003.
- Байкова Л.А., Гребенкина Л. К., Єрьомкін О. В. Система діяльності педагога - вихователя / / Класний керівник, 2004. № 4.
- Виховна система школи // Класний керівник, 2001, № 3.
- Виховати людину: Збірник нормативно-правових, науково-методичних, організаційно-практичних матеріалів з проблем виховання / За ред В.А Березиною, О.І. Волжин, І А Зимової-М: Вентана-Графф, 2002.
- Виховний процес: вивчення ефективності. Методичні рекомендації / За ред Є.М. Степанова-М.: ТЦ «Сфера», 2000.
- Виховання дітей у школі: Нові підходи та нові технології // Под ред. М. Є. Щурковой - М.: Нова школа, 2003. Гуткіна Л Д. Організація і планування виховної роботи в школі. - М.: Центр «Педагогічний пошук», 2001.
- Діагностика виховного процесу // Класний керівник. 2000. № квітні 1950 сценаріїв класних годин. - М.: Центр «Педагогічний пошук», 2000.
- Діагностика та аналіз виховної роботи // Класний керівник 2001, № 2.
- Зіміна М Педагоги та батьки: деякі умови порозуміння і взаємодії // Директор школи. 2002. № 4
- Ільїна Т.В. Педагогічне планування в освітніх установах. Ярославль, 2005.
- Капустін Н.П. Педагогічний аналіз виховної роботи в школі // Класний керівник 2000, № 2
- Класному керівнику про виховній системі класу. - М: Центр «Педагогічний пошук», 2001.
- Крилова Н. Б., Леонтьєва О.М. Школа без стін: перспективи розвитку та організація продуктивних шкіл. -М.: Вересень, 2002.
- Лазарев В.С. Системний розвиток школи. - М.: Педагогічне товариство Росії, 2002.
- Лізінській В.М. Практичне виховання в школі. Книга в 2-х частинах. Частина 2. -М.: Центр

- «Педагогічний пошук», 2000.
- Маленкова Л. І. Педагоги, батьки, діти (методичний посібник для вихователів, класних керівників). - М: Педагогічне товариство Росії, 2000.
- Маленкова Л. І. Людинознавство: Програма та методичні матеріали для шкільного педагога. - М.: Педагогічне товариство Росії, 2000.
- Махов Ф. С. Кого і як ми ростимо?: Сходи виховання дитини Теорія і практика. - СПб: Каро, 2002
- Мешкова Т. Г. Роль виховного простору в умовах взаємодії школи, сім'ї, позашкільних установ у розвитку учня // Класний керівник 2000. № 8.
- Молодцова Л. У Моделі організації педагогічних рад з питань виховної роботи // Класний керівник 2000. № 7.
- Мурашов А. А. Професійне спілкування: вплив, взаємодія, успіх. - М.: Педагогічне товариство Росії, 2000.
- Настільна книга класного керівника - М.: Центр «Педагогічний пошук», 2000.
- Петрушин В.І. Психологічні аспекти діяльності вчителя і класного керівника - М.: Центр «Педагогічний пошук», 2001.
- Питюков В.Ю. Основи педагогічної технології: Навчально-методичний посібник, 3-е вид. испр і доп. - М.: Изд «Том і Д», 2001.
- Планування виховної роботи в школі. Методичний посібник / За ред. Степанова Е. М. М., 2002.
- Поляков С.Д. Психопедагогіка виховання. М., 1996.
- Созоне В.П. Організація виховної роботи в класі - М.: Центр «Педагогічний пошук». 2000.
- Северина А.Г. Планування виховної роботи класного керівника // Класний керівник 2000. № 5.
- Сергєєва В. П. Класний керівник: планування і організація роботи від А до Я. - М: Педагогічне товариство Росії, 2001.
- Солдатова Г.У., Шайгерова Л. А., Шарова О. Д. Жити в мирі з собою та іншими: Тренінг толерантності для підлітків-М Генеза, 2001.
- Спутник класного керівника. -М: Центр «Педагогічний пошук», 2001.
- Старикова Є. Система виховної роботи в режимі експерименту // Учитель 2001 № 1.
- Таланчук Н.М. Введення в педагогіку. М., 2001.
- Управління виховною системою школи: проблеми та рішення / Під. ред. У А Караковський, ЧИ Новікової, Н.Л. Селіванової, Є.І. Соколовою. - М.: Педагогічне товариство Росії, 2002.
- Фадєєва Є.І. Лабіринти спілкування: Навчально-методичний посібник - М: ЦГЛ, 2003.
- Чернявська А. П. Педагогічна техніка в роботі вчителя - М.: Центр «Педагогічний пошук». 2001.
- Шамова Т.І., Третьяков П. І., Капустін Н. П. Управління освітніми системами. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред Т. І. Шамовой - М.: Гуманит. Вид. Центр ВЛАДОС. 2001
- Школа як виховна система / Под ред. А. В. Гавриліна. М., 2002.
- Щуркова Н. Є. Класне керівництво. Робочі діагностики - М: Педагогічне товариство Росії, 2002
- Щуркова Н. Є. Класне керівництво теорія, методика, технологія - М: Педагогічне товариство Росії, 2000.
- Щуркова Н. Є. Нове виховання - М: Педагогічне суспільство Росії, 2000
- Щуркова Н. Є. Етика шкільного життя - М: Педагогічне товариство Росії, 2000.

Додаток 1

Таблиця 1

План роботи з школярськи колективом

Завдання виховної роботи	Основні заходи	Дата	Відповідальні	Відмітка про виконання
--------------------------	----------------	------	---------------	------------------------

Додаток 2

Таблиця 2

План виховної роботи в школі

Завдання виховної роботи	Основні заходи	Робота з учнями	Робота з педагогами	Робота з батьками, громадськістю
--------------------------	----------------	-----------------	---------------------	----------------------------------

Додаток 3

Таблиця 3

Орієнтовна циклограма аналізу в плануванні на навчальний рік

Терміни	Зміст роботи
Березень	<u>Семінари</u> класних керівників з проведення аналізу та планування роботи на наступний навчальний рік. Створення творчої групи та планування її роботи.
Квітень	
1-й тиждень	
2-й тиждень	
3-й тиждень	Освіта активу учнів з організації аналізу та планування роботи в школі і первинних об'єднаннях.
4-й тиждень	Вивчення результатів виховної роботи в школі. «Зрізовий» методики за випускними класами. Вивчення результатів виховної роботи в класних колективах
Травень	Коллективний аналіз виховної роботи за навчальний рік в класах.
1-й тиждень	Коллективний аналіз виховної роботи за навчальний рік у школі.
2-й тиждень	Висування проблем і завдань для вирішення на наступний рік
3-й тиждень	Коллективний аналіз виховної роботи в школі та класі на батьківських зборах
4-й тиждень	Коллективне планування в класах - висунення загальношкільних справ.
Червень	Коллективне планування в класах - висунення загальношкільних справ.
Серпень	Написання аналізу роботи за навчальний рік класними керівниками
Вересень	Складання плану роботи учнівського колективу. Написання аналізу виховної роботи за навчальний рік.
1-й тиждень	Складання плану контролю методичної роботи. Обговорення плану роботи учнівського колективу в педагогічному колективі.
2-й тиждень	Затвердження плану роботи учнівського колективу на учнівській конференції.
3-й тиждень	Коллективний пошук справ у класах та клубних об'єднаннях.
4-й тиждень	Збори-старти з планування в класах та об'єднаннях Збори - старти з планування в класі та об'єднаннях Складання плану виховної роботи класними керівниками та керівниками клубних об'єднань.

[1] Байбородова Л.В., Рожков М.І. Виховний процес у сучасній школі: Учеб. посібник. Ярославль, 2003 стор.15

[2] Щуркова Н. Є. Нове виховання - М: Педагогічне суспільство Росії, 2000 стор.48

[3] Щуркова Н. Є. Класне керівництво теорія, методика, технологія - М: Педагогічне суспільство Росії, 2000 стор.68

[4] Байкова Л.А., Гребенкина Л. К., Єрьомкін О. В. Система діяльності педагога - вихователя // Класний керівник, 2004. № 4 стор.6